

Pár slov úvodem

Všimli jste si, že festival ...příští vlna/next wave... je jeden z mála festivalů, ne-li vůbec jediný na světě, který spojuje Prahu a Brno? V Praze sice trvá řádově déle, zato v Brně, když se dívám do programu, budu v programu položky, které bychom Brnu mohli v Praze závidět. Např. projekci dokumentu *Člověk si sám se sebou vystačí, respektive nevystačí* v sobotu v HaDivadle. Anebo diskusi vedenou redaktory čtrnáctideníku A2

o krizi a budoucnosti alternativního divadla hned v neděli tamtéž. Víte, ten pojem alternativní divadlo začíná být lehce obmešený. Taky si toho všimáte, vidíte. Ale lepší nemáme pro ty produkce, které z nějakého důvodu někteří diváci nesnesou, někteří divadelníci je odmítají provozovat a někteří kritici o nich neumí psát. To je právě ta alternativa, že je to všechno nějak jinak, nějak zvláště, divně. A přesto je to tak děsně oblíbené slovo. Já si například dal tu práci a vypsal si všechny „alternativní“ strany a hnutí

z nadcházejících voleb. Vizte: ALTERNATIVA, Alternativa pro Česko, ALTERNATIVA PRO ČESKOU POLITIKU, Alternativa pro Českou republiku 2017 (s rozvernou zkratkou APAČI 2017), Alternativa pro Plzeň, Karlovarská občanská alternativa, Kozí alternativa (no vážně). Vidíte – ani jedna alternativa pro Prahu či Brno. Tak proto tu máme festival ...příští vlna/next wave... Jediná alternativa pro nás Pražáky a Brňáky. Tak si to tam užijte!

Dominik Melichar

Prostor jako živá entita

Rozhovor s Janou Orlovou

Performerka Jana Orlová, poctěná letošním ročníkem festivalu jako Objev roku, uvede v pátek večer v HaDivadle performanci *To se mi líbí*, kterou prezentovala už v pražské části festivalu. V rozhovoru prozradila, jak vznikala, čím se nechala inspirovat, kterých zvířat se bojí a proč je její vztah k hadům těžko napodobitelný.

Foto: Kamil Košum

V anotaci píšeš, že performance *To se mi líbí* je vytvořena speciálně pro prostor DriveHouse. Můžeš popsat, jak vznikala? Jaká má prostor specifika?

Ráda připravuju performance na míru prostoru – prostor je pro mě něco jako živá entita, pro vyznění akce naprosto zásadní. Stejným způsobem pracuji i s publikem a náladou nebo můžeme říct energií dané chvíle, tady a teď. Výtvarná odnož performance je specifická určitou fluiditou, není to improvizace jako spíše živá akce, reakce na danou konstelaci. Od performerů vyžaduje otevřenost a schopnost udržet svou intenci v různých situacích. Osobně vnímám performance jako konceptuální obor s kořeny v rituálním vnímání světa.

V případě *To se mi líbí* jsem přišla do DriveHouse a dala si malého panáka rumu

a nechala na sebe prostor působit. Byla jsem tam úplně poprvé, takže jsem nebyla zatížena žádnými předpoklady a nadbytečnými informacemi. To jsem byla v obýváku. Pak jsem se dala do řeči s barmanem, nechala si dolít a přesunula jsem se do vyšších pater... Prostor DriveHouse je skvělý. Vlastně až moc dobrý, tak se trochu bojím, abych se nenechala unést příliš. DriveHouse vnímám jako moře možností.

Jak souvisí tvoje performance s dnes tolik využívaným facebookovým tlačítkem?

Je to proklamativní věta, jejíž obsah se vytratil a zbyl jen palec nahoru, který se používá víceméně jen k vyjádření zájmu, říká „stálo mi to za jeden klik“. Znamená to všechno a nic. Proto jsem zvolila tento název, vlastně mě to napadlo už před nějakou dobou, ale v jiné souvislosti – uvažovala jsem, že by se tak mohla jmenovat básnická sbírka nebo její oddíl (ostatně i třeba divadelní hra nebo román).

Jaké je téma performance a kde jsi hledala inspiraci?

Téma na první pohled souvisí s hady, ale není to pravda. Hady jsou jen symbol. Není dobré věřit všemu, co se kde napíše. To je zase spojitost s facebookem.

Bojíš se něčeho ještě více než hadů?

Hady mám ráda a bojím se jich, je to jedinečný vztah, který lze těžko napodobit.

Kdyby ses mohla převtělit na jeden den do kteréhokoliv zvířete, které by to bylo a proč?

Tak to je fakt těžké! Chtěla bych být mořská ryba, chtěla bych létat vzduchem, chtěla

bych se zakousnout do teplého těla jiného zvířete a nechat si po tlamě téct krev, chtěla bych lovit za tmy, chtěla bych se dostat hluboko pod zem, chtěla bych mít harém samečků a pak zase samiček, chtěla bych žrát eukalyptové listy a jako had vylekat pár lidí.

Co z letošního festivalu si nenecháš utéct?

Moc se těším na Pohřeb sardinky v Meetfactory, taky na Nature od Miroslava Bambuška. Nebudu chybět ani v Divadle Komedie na udílení poct a přijdu v tichu pozdravit kolegu Antonína Brindu. Bohužel nebudu moct být 27. 9. ve Venuši ve Švehlovce, protože vystupuji v Ostravě na performance festivalu Malamut, který dělá Jiří Surůvka.

Jaké máš pro nadcházející sezónu plány, kde tě mohou diváci příště vidět?

U performance klasické divadelní sezóny nefunguji... Naopak se hodně vystupuje v rámci festivalů, které jsou v létě. Tady narážíme na problém slova „performance“. Všimla jsem si, že v divadelních kruzích se pod pojmem performance skrývá často tanec. Já jsem studovala ateliér performance na Fakultě výtvarných umění v Brně a rozdíl mezi performance a divadlem vidím hlavně v tom, že performance (nebo můžeme říkat performance art) se nezkouší a neopakuje. Pro mě osobně je důležitá spojitost mezi performance a poezií.

Mým velkým plánem je počátek doktorandského studia na AVU, kde se budu zabývat vztahem divadla a performance po roce 1989.

Ptala se **Anežka Berčíková**

Jana Orlová: To se mi líbí

úryvek z recenze (více viz web *Divadelních novin: Slovo, slovo, slovo No. 9*)

Kostým z bílého povlaku na peřinu, z kterého soustředěně Orlové kroužila jenom hlava obeprnutá knoflíky a ruce ve vystřižených otvorech, se v průběhu performance pozvolna rozpadal a roztrhával. Měnil svou strukturu s tím, jak se performerka pohybovala po prostoru několikapatrového činžovního domu, aby mu na okamžik vdechla trochu svého života. Tu nafukovala balóny, tu pouštěla ze schodů míčky, čím vytvářela iluzi řízeného bloudění DriveHousem za doprovodu kontrabasistky Jennifer Helia DeFelice.

To se mi líbí má parafrázovat vyprázdňené facebookové tlačítko „to se mi líbilo“, které bych bez sarkasmu odklikla.

Jana Stárková

Obnažíme mrzkou existenci lidskou

Foto: Josefína Rašilová

Velká dřevěná židle na způsob gotického trůnu. Její vysoká opěradla končí hlavou a trupem pštrosa. Vpravo černý klavír. A už přicházejí! Za klavír usedá lesní muž, hustá zelenohnědá srst. Rozloží noty a sejme si masku z hlavy: Martin Dohnal. K trůnu dorazil Miloslav König: s taškou na kolečkách, v laciné modré teplákové soupravě, s modrou přilbou a ve sportovní obuvi. Ještě se König nachystá: vlevo na zem položí pytlík s moukou, uprostřed sklenučku s medem, vpravo pytlík s čímsi – tam se skrývá, jak záhy poznáme, zemina.

Celek chce být – slovy tvůrců uvedených v programu – mysteriózní operou na texty Jeana Geneta a Bedřicha Bridela pro jednoho činoherce/zpěváka. Dohnal není decentně sloužícím instrumentálním doprovázečem, ostatně taková poloha by šla proti jeho naturelu, je zde současně i dirigentem, který Königovi gestikulací jasně předepisuje pěvecké nástupy, občas se od klavíru otočí do publika a grimasou komentuje dění, někdy v souzvuku nebo v dialogu s hercem zakřičí repliku. Je to nervní, aktivní činitel u klavíru chrlící energii nikoli zběsile, nýbrž s oddaností věci.

Těžištěm scénáře Miloslava Königa jsou vybrané pasáže z *Deníku zloděje* Jeana Geneta (přeložil Ladislav Šerý). Ty jsou

kontrapozitívně skloubeny s úryvky básnické skladby B. Bridela *Co Bůh? Člověk?*. Sousedství dvou textů tak různorodých vytváří napětí, které vyvolává nečekané konotace a obzvláštní asociace, téměř rouhavého charakteru, píše v programu ve Slově skladatele Dohnal a vypočítá některé kompoziční postupy použité při skládání hudby k *Deníku zloděje*. Ten by optimálně měl recenzovat dvojdomý kritik, tedy s erudiicí i hudebního vědce. Sice Dohnal poslouchám od osmdesátých let, nicméně jsem schopen říci pouze dojem: v *Deníku zloděje* mám jeho hudbu za zkrátka kongeniální. Königových pěveckých schopností využívají režiséři již dávno, ale tady se mi jeví jeho pěvecký výkon Königovým dosavadním vrcholem: zvládá tu obrovský rozsah poloh, od rapu po téměř kontratenor.

A tak jako se v jeden organický celek v *Deníku zloděje* pojí rozličné pěvecké polohy, tak se v jednotě nacházejí pasáže mluvené a zpívané, a rovněž tak svět Geneta, toho francouzského homosexuálního prostituta z první půle minulého století, a českého barokního básníka Bridela. Režiséru Janu Nebeskému se všechny složky podařilo sladit bez švů, lépe než u jeho předchozí inscenace jeho komorní linie, loňské inscenace *Miluji tě jak po smrti* v pražském NoD.

Ta komornost a důvěrnost je vytvořena i tím, že dění inscenátoři situovali výhradně na jeviště, kde se hraje i sedí publikum.

A pak je zde to hlavní: Königova kreace. Takhle si představuju laureáta na herecký výkon roku – třeba právě v Cenách DN. König s fantastickou tvárností vede své monology-zpovědi o životní cestě, v níž se duše pere s tělem; „zvrhlé“, lačné, nenasyté tělo poskytuje zážitky metafyzické. Königova postava se postupně obnažuje fyzicky i duševně, herec stále více pomazává své tělo medem, sype na med mouku a zeminu. Jeho „zloděj“ stárne, transformuje se v bytost nahou a současně plnou nánosů. Martin Dohnal se v jednu chvíli zbaví svého lesního mužství, účinkuje pak už jen v tmavém obleku, kostýmově již „neruší“, vše v tomto ohledu přenechává Miloslavu Königovi.

Výtečné. Umělost nádherně obcuje s naturalností, minulost se současností, divadlo se tady projevuje ve své nezastupitelnosti. Nemusí se nás genetovsko/bridevlovské „zlodějství“ týkat osobně, přesto je to zásah. Dohnal s Königem několikrát za těch osmdesát minut zcizující mrknou na diváka, ale přesně tak akorát, aby dali najevo hru a hravost, ale nenarušili mysterióznost setkání.

Josef Chuchma

(publikováno v *Divadelních novinách* 1. 6. 2017)

Na slovíčko s Michalem Hábou (Lachende Bestien)

Co právě čtete a proč?

Neřeknu.

Je nějaké literární dílo, které vás neustále provokuje k ztvárnění a je vašim snem si to splnit?

Nic.

Jaké je vaše slovo?

Kotě.

I zabijáci ze Sibíře mají city, ukazují inscenace ve Strašnickém divadle

Foto: Archiv Divadla X10

Drsné divadlo se dá dělat kdekoli, na sídlišti zejména. Příkladem jsou dvě nové inscenace Strašnického divadla – jedna vypráví o masovém vrahovi Fritzi Haarmannovi, druhá o sibiřském klanu.

Divadlo X10, které působí ve Strašnickém divadle v Praze, se vydává jasným směrem. Uvádí angažované inscenace, site-specific, pouliční a komunitní projekty. Texty – dramatické i prozaické – mají právě zde českou (či dokonce světovou) premiéru. Není to tedy žádné nudné, konvenční či populistické divadlo ze sídliště.

A co je také podstatné, divadlo se od svého založení v roce 2013 nevyprofilovalo pouze dramaturgicky, X10 je skupina podobně smýšlejících divadelníků, jako je například jeho ředitelka a dramaturgyně Lenka Havlíková, dramatik Ondřej Novotný, režisérky Ewa Zembok a Lucie Ferenzová. A další...

S divadlem také pravidelně spolupracuje několik herců, kteří se postupem času sešli a působí jako společenství. V posledních dvou inscenacích jsou to například Hynek Chmelař, Michal Balcar, Vojtěch Hrabák a Václav Marhold. Drsnost většiny inscenací je samozřejmě dána především tématem, ale podtrhuje ji také výprava Jany Hauskrechtové a Martina Chocholouška. Tito scenárofové si jsou vědomi, v jakém prostředí pracují, a naplno tedy využívají atmosféru bývalého sálu v kulturním domě.

Nic pro citlivky

Haarmann a Sibiřská výchova – dvě nejnovější inscenace ze strašnické divadelní dílny – nejsou pro jemnocitné povahy. První pojednává o masovém vrahovi, druhá o zločinecké bandě ze Sibíře (takzvaných urcích). Obě ale ukazují lidi, cítící a myslící, a i když se s nimi neztotožníme, porozumíme jim. Nejsou to totiž jedinci vytrženi z kontextu místa, času a především stavu společnosti.

Haarmann je dramatická prvotina Mariuse von Mayenburga z roku 1995, u nás nebyla dosud uvedena. Předobrazem je

skutečná osoba – Fritz Haarmann, který po první světové válce zabil asi dvacet mladých mužů. Znárodnil je, prokousl jim hrdlo a po smrti je rozporcoval, některé části těl uvařil, jiná prodal.

Dramatik, vědom si otrěsné skutečnosti, text komponoval jako koláž zahrnující například výslechy u soudu, rozhovory u psychiatra nebo Haarmannovy činy a rozmluvy. Tyto střípky z různých časových období, které postupně odhalují, jak takový psychicky narušený jedinec uvažuje, nachází v inscenaci Ewy Zembok adekvátní divadelní jazyk – kabaretní, mrazivě humorný i naturalistický. (V průběhu představení je vařen buřt guláš, ovšem jen opravdu otrlí diváci si na něm společně s herci pochutnají v divadelním baru.)

Lenka Havlíková se snaží dusnou atmosférou odlehčit dopsanými songy – strukturu díla to sice odpovídá a nenarušuje ji, ale odskoků a změn v rytmu je tak příliš. I když ve hře vystupují ženské postavy, hrají je v této inscenaci muži (jemněji Vojtěch Hrabák a zvráceněji Hynek Chmelař, už z podstaty své fyziognomie), což způsobuje další napětí a nejednoznačnost.

Uchvacující je Jan Grundman jako Haarmann. Ani na chvíli neskouzává ke zbytečnému působení na city, žádnou lítost nejdeme ani v textu, ani v jeho herectví. Představuje cynického, inteligentního, sebejistého a přitažlivého vrahou. Grundman předvádí člověka, ne jen zrůdu. Když je navíc obklopen nezdravou (v inscenaci místy až panoptikální) společností, pocítíte k němu i sympatie. A není to jen soucit, co v divácích Grundman vyvolává, je to i pochopení, když ke konci prohlásí: „Zabil jsem ho. Zabil jsem ho, protože byl tak hezký. Aby byl u mě. Aby mi neodešel. Takhle mi zůstal. A ti ostatní taky.“

V Sibiřské výchově jde o zločinecký (i zabijácký) klan, který dodržuje svá vlastní pravidla a uctívá své nezpochybnitelné zákony: „Nepoužívali jsme sprostá slova, nikdy jsme se nerouhali Bohu, i jméno matky pro nás bylo posvátné, nemluvili jsme neuctivé

o starých lidech, o malých dětech, o sirotcích nebo postižených osobách.“ Soudit jejich činy z naší pozice a jiné kulturní zkušenosti je samozřejmě nemožné. Je to opět pohled do světa, který fascinuje, který může naučit toleranci.

Ondřej Novotný román italského autora ruského původu Nicolaie Lilina převádí do dialogů a také do vyprávěcích pasáží – některé události zkrátka na jevišti ukázat nelze nebo by je diváci ani vidět nechtěli, jako například naturalistické líčení znásilnění a trýznění mladé dívky (samozřejmě ne našimi urky). Herci často hrají několik rolí, což orientaci v příběhu také ztěžuje. Jakub Gottwald a Tereza Nádvořníková mají úkol nejtěžší, kromě ztělesňování svých postav – Ksjuši a Kolyma – musí divákům předat i dlouhé, často popisné úseky textu. Jejich šarm a skvělé hlasové dispozice ovšem dokážou upoutat divákovu pozornost.

Strašnická komunita

V Sibiřské výchově se diváci stávají součástí kmene, sedí u dlouhého stolu. Někdy si k nim herci přisednou, jindy využívají stůl jako vyvýšené jeviště. A na konci odhalí „potetovanou“ desku stolu, která je sama o sobě uměleckým dílem. To vrah, vyvrhel, zvíře Haarmann je oddělen od diváků – počestných lidí – klecí, která má přední stěnu z plexiskla. Grundman navíc cíleně zabodává pohledy do publika, jako by říkal nesudte mě, o tolik lepší nejste.

Divadlo X10 tvoří skupina divadelníků a herců, kteří divákům představují skryté komunity a zprostředkovávají jim neznámé a přitom naše světy. V Sibiřské výchově zazní: „Lidé nenávidí zločince, ale milují jejich tetování.“ Ano, ve Strašnicích zločince nezatrácují, ale snad až romanticky milují. V posledních dvou dílech se zaměřili na krajní témata, přesto se nás dotýkají – i díky svému scénickému zpracování – velice silně. Je dobré vypravit se na sídliště Solidarita za „nebezpečným“ divadlem, které vás nenechá spát.

Lenka Dombrovská
(publikováno v Divadelních novinách 21. 5. 2017)

Foto: Archiv Divadla X10

Nebudme smutní, i když to všechno stojí za hovno

Foto: Zbyněk Hrbata

Michal Hába se jako režisér nesetkává s texty Václava Havla poprvé, ještě jako student DAMU inscenoval Shakespearova Hamleta s podtitulem Normalizace na prknech, která znamenají svět. Rebelství dánského prince bylo dáváno do souvislosti s odporem „bezmocných“ vůči moci komunistické totality prostřednictvím fragmentů z děl nejslavnějšího českého disidenta.

V poslední době se kdekjaká inscenace, výborná i méně vyvedená, hlásí ke kabaretu. V souvislosti s inscenací *Ferdinand!* se kabaret nezmiňuje, přesto k němu má svým způsobem blízko. A to k tomu původnímu, literárnímu a politickému. Mluvené slovo je střídáno příjemnými hudebními výstupy (slavné šlágry i autorské kousky), večer je

založen na sólovém projevu režiséra a herce Michala Háby, který své poselství směřuje vyzývavě do publika. Titulní výkřik *Ferdinand!* jako by vystartoval plejádu textových výbuchů. Kromě Havlových slov cupuje Hába texty sborníku *Intelektuál* ve veřejném prostoru a v rychlé eskapádě i ledacos jiného. Dále se intelektuál v jeho podání zaplétá do vztahů a pokeců na sociálních sítích, což groteskně demonstrovuje síť reálnou.

Téma je několikrát vysloveno: *Ferdinand Vaněk* dnes – tedy, jak se současný intelektuál vyrovnává s tím, že se nemůže vymezit vůči pojmenovatelnému nepříteli. Dnešní Vaněk je strašně sám, teskní po sládkovi, neví, čeho nebo koho se chytit. Politická situace je zmatená – všichni máme moc (zatím) všude a kdekoli můžeme hovořit ba kritizovat, ale je to úplně jedno, nefunguje to – prostě bezmoc mocných. Na Havla a Vaňka se nabaluje další mýtický hrdina, ale zároveň figurka jakoby z němé grotesky – Sisyfos, věčně se prohýbající pod nezdolnou nepřemožitelnou hmotou. Hába se v slapstиковé etudě pere s tíhou reálné ledničky, z níž posléze vyndává reálná piva

(pro sebe i některé diváky) i narozeninový dortík pro oslavence Václava.

Představení, které jsem viděla (předpokládám, že není vždy stejné) bylo neurovnanné, ale suverénní ve svém chtění chrlit vášnivě otázky, úvahy, myšlenkové přesmyčky. Hába hraje a myslí tak naplno, že si opravdu musí odpočinout a dát si u postranního popelníčku rauchpauzu, přibere si na pomoc klávesistu a skladatele Jindřicha Čížka, aby pantomimicky doprovodil v excentrické improvizaci Hábu pronášený monolog.

Přes plno vyslovených průšvihů současnosti a nezodpovězených otázek, přes vyhocenou demonstraci chaosu, nevyznívá inscenace depresivně. Můžeme se přece poučit od Sisyfa (třeba toho Camusova) – nebýt smutní, i když všechno stojí za hovno (obě repliky z Audience během večera padnou). Tato ježatá scénická črta sice nic nevyřeší, ale rozdrážděným, nenechavým způsobem popřeje k narozeninám dožitých na nebesích.

Marie Zdeňková
(publikováno v Divadelních novinách 4. 12. 2016)

Festival ...příští vlna/next wave... se hlásí o slovo v Brně. 13.-15. října 2017, Brno

Festival divadelní, hudební, taneční, literární, výtvarné a jiné alternativy ...**příští vlna/next wave**... se opět představí také v Brně. Od pátku 13. do neděle 15. října láká diváky do HaDivadla a zatím tajně kanceláře Centra experimentálního divadla na představení, performance, koncerty, projekci i diskusi o směřování alternativního divadla. Všechny projekty spojuje jednoduché, avšak všeřikající motto, kterým je SLOVO (což se italsky řekne právě „motto“).

Dramaturgyně Lenka Dombrovská prazradila, že kladla při skladbě programu důraz na slovo. Mnoho inscenací uvedených v rámci pražské části festivalu vzniklo na základě dramatisací nebo koláží významných literárních děl. A v Brně tomu nebude jinak. „Samozřejmě zde základ – tedy slovo – doprovází vizuální a zvuková složka, stále jsme v divadle, i když progresivním. Podstatné je ovšem to, co je vysloveno,“ říká Lenka Dombrovská.

Brněnský program zahájí soubor Masopust *Denikem zloděje*, mysteriózní operou

režiséra Jana Nebeského, jenž odvážně propojil deníky dramatika a spisovatele Jeana Geneta s významnou českou barokní básnickou skladbou Bedřicha Bridela *Co Bůh? Člověk?* Následovat bude site-specific performance Jany Orlové, která letos od festivalu obdržela Poctu jako Objev roku. Projekt *To se mi líbí* vytvořila přímo pro festival a prostor schodiště.

V sobotu naváže soubor Kartel inscenací *Ruské pole experimentů* v režii Jana Kačeny. Vznikl pod vlivem četby „ruských duší“ a vzdává hold textům Jegora Letova. Lachende Bestien se budou zabývat odkazem Václava Havla. Režisér a interpret Michal Hába se při tvorbě inscenace *Ferdinand!* inspiroval Havlovou Audiencí, esejem *Moc bezmocných* či Anatomii gagu.

V neděli se festival na okamžik přesune do Centra experimentálního divadla, kde bude uvedena divadelní přednáška, kterou vytvořili a hrají divadelní kritici – jmenovitě Vladimír

Mikulka, Jakub Škorpil a Martin Švejda. Pod hlavičkou spolku Antonín Puchmajer D. S. uvedou svou „meandrující divadelní konferenci“ *Rösnerovo oko aneb Nutkání souložit se sochami*, ve které se snaží „přijít na kloub“ mladým lidem.

Program v HaDivadle uzavře v neděli Divadlo X10 dramatickou prvotinou Mariuse von Mayenburga o vražedné a vraždící lásce. Hru *Haarmann* pro strašnický soubor z němčiny přeložil J. A. Haidler a v Česku je uváděna poprvé. Režisérka Ewa Zembok do titulní úlohy obsadila herce Jana Grundmana.

Nebudou chybět ani noční setkání s hudbou a především nedělní debata o alternativním divadle, kterou povedou Lenka Dombrovská a Matěj Nytra a zúčastní se jí někteří z hostujících tvůrců.

Více informací naleznete na stránkách: www.nextwave.cz. Festival vznikl za podpory Ministerstva kultury a statutárního města Brna.

Na slovíčko s Janem Kačenou (Kartel)

Co právě čtete a proč?

Ivana Trumpová: Jen z lásky.

Je nějaké literární dílo, které vás neustále provokuje k ztvárnění a je vaším snem si to splnit?

Henry Darger: *The Story of the Vivian*

Girls, in What is known as the Realms of the Unreal, of the Glandeco-Angelinnian War Storm, Caused by the Child Slave Rebellion (volně přeloženo: Příběh Vivianových děvčat aneb co bylo známo v Království nereálna za dob, kdy zuřila Glandeco-Angelinská válka, způsobená

povstáním dětských otroků), který čítá 15 145 stránek.

Jaké je vaše slovo?

Těžkořícttakhlezhlavý. Ale můj šťastný číslo je E.

Nevím, kdy jsme se s nepochopením nesetkali

Rozhovor s dvěma pětinami souboru Antonín Puchmajer D.S.,
Vladimírem Mikulkou a Jakubem Škorpilem

Vzájemná komunikace mezi Vladimírem Mikulkou a Jakubem Škorpilem probíhá už třetí dekádu. Začala již během studií a krom členství v souboru je spojuje i to, že jsou oba redaktory časopisu Svět a divadlo. Hovor s lidmi natolik myšlenkově propojenými tak není snadný, neboť je skoro každý obrat jen špičkou ledovce dalších kulturně-intelektuálních struktur často přesahujících chápání obyčejného člověka. Setkání s nimi bylo o to atmosféričtější díky tomu, že se uskutečnilo v Malém sále Institutu umění – Divadelního ústavu. V místě, kde se má odehrát premiéra *Rösnerova oka*.

Foto: Aneta Vašětová

Jak to bylo s historií vašeho souboru? Pochopil jsem, že se název často měnil.
VM: Začalo to jako Kulturně divadelní spolek Puchmajer. To trvalo dlouho. Potom jsme se pohádali...

JŠ: Oni dva se pohádali.
VM: Pohádali jsme se se Švejdou¹ a odešel jsem. Ten zbytek se přejmenoval na Antonín D.S. Když jsme se po pár letech smířili, nechtěli jsme, aby se to divadlo jmenovalo stejně jako předtím, takže vzniknul Antonín Puchmajer D.S. V první nové inscenaci pak hrála i moje kapela Inženýr Vladimír, takže jsme to rozšířili na Ing. Antonín Puchmajer D.S., v dalších inscenacích už ale kapela nehraje, takže teď stačí Antonín Puchmajer D.S.

Jak to bylo s Rösnerovým okem? A teď mám na mysli přímo oko Borise Rösnera².
VM: Rösner má jedno oko skleněný.
JŠ: Měl. No, pořad má, podle toho, jak...
VM: ... což je samozřejmě otázka.

Jak je to tedy s Rösnerovým okem v názvu inscenace?
VM: Když nám Lenka Dombrovská³ nabídla, abychom udělali premiéru pod hlavičkou Next Wave, řekla, že by bylo dobré najít si nějakého invalidního divadelníka a na něj se zaměřit. Přišlo nám, že Boris Rösner je docela známá postava, dostatečně dobrý terč.

Dostatečně invalidního?
VM: Nenene. Invalidní není správné slovo, budeme používat... Jak se tomu říká...

JŠ: Hendikepovaný.
VM: Hendikepovaný. Ano, přesně tak.

Jste soubor s největším zastoupením divadelních kritiků. Máte v tomto prvenství nějakou konkurenci?
JŠ: V Čechách, pokud vím, ne.
VM: Konkurenci bychom rychle zlikvidovali.
JŠ: Na to máme páky.
VM: Ať to někdo zkusí, uvidí, jak rychle si to s ním vyřídíme.

Na jednom ze Šrámkových Písku se v souvislosti s vámi řešila otázka, zdali se třeba takoví kritici jako F. X. Šalda⁴ také nějak divadelně realizovali. Byl u nás v minulosti nějaký hrající kritik?
JŠ: Určitě.
VM: Tak, co to je Šalda, že ano. Ale kdybychom nešli do tak vzdálené minulosti, tak třeba Vladimír Just⁵, ten dělal kabaret dlouhá léta.
JŠ: Nebo Hořínek⁶.

Přemýšlíte někdy nad tím, jak byste o své vznikající inscenaci psali, kdybyste ji sledovali z pozice kritika?
VM: Já bych o tom psal moc pěkně.
JŠ: Já taky.
Tvoří kritici dobré herce?
VM: Tím myslíš, jestli jsou kritici dobrými herci, nebo jestli kritik může udělat ze špatného herce dobrého herce? Obojí je pravda.

V anotaci k inscenaci píšete, že Rösnerovo oko se snaží přijít na kloub mladým

lidem. Vychází to z nějakého průzkumu, nebo jste naslouchali mladosti v sobě?
JŠ: Myslím, že ne.
VM: Jakub je z nás nejmladší.
JŠ: Já jsem z nás nejmladší. Ale pokud jde o nějakou vnitřní, opravdovou mladost, jsem už delší dobu spíš ve sféře vzpomínek než v rovině empirické zkušenosti.
VM: To je stejný princip jako teď s ÚSTRem⁷, když se ozývá, že nejdřív musí vymřít pamětníci, aby se dotyčná epocha dala pořádně posoudit. To je vlastně podobná věc.
JŠ: Nejdřív musí mladí zestárnout, aby byli objektivně schopni to posoudit.

VM: Ne zestárnout. Jakmile máš přímou vzpomínku a jsi pamětník, který vychází z vlastní empirie, nemůžeš k tomu mít nikdy správný vztah. Není to dostatečně vědecká metoda. K minulosti musí přistupovat někdo, kdo není zatížen vlastní vzpomínkou. Jaký mentální věk byste si přisoudili?
JŠ: Já tak kolem šedesáti.
VM: Já jsem nikdy neměl pocit, že se můj mentální věk nějak rozchází s věkem reálným. Teda doufám.
A jak si myslíte, že je to u ostatních účinkujících?

VM: Švejdka je z nás nejstarší.
JŠ: Ale duchem je stále mladý.
VM: Ne, duchem je nejstarší, jsem myslel.
JŠ: To je vlastně pravda. Ženy jsou mladistvé.
VM: A ženy jsou samozřejmě...
JŠ: ... tradičně mladistvé.
VM: Počkej, Kateřina⁸ je mladší než ty. Oprava: Jakub není nejmladší.
JŠ: Já už nejsem nejmladší?
VM: Přesně tak.
JŠ: Konečně! Po pětadvaceti letech nejsem v souboru nejmladší.

Kdybyste byli nuceni nebo měli chuť souložit se sochou, která by to byla?
VM: To je otázka na Jakuba.
JŠ: Během zkoušení jsem přišel na to, že by mi to komplikovaly ještě zoofilní tendence. Takže bych byl asi zoofilní statuofil. Vzhledem k tomu, že bydlím na Vinohradech, mám pořad na očích Žižku⁹. Ten mě nenechává úplně klidným.

Máte na mysli Žižku nebo Žižkova koně?
VM: Žižka má navíc jenom jedno oko...
JŠ: Musím říct, že i kůň svatého Václava¹⁰ je určitým ideálem. Ale bohužel zvířecích jezdeckých soch je po Praze málo. Během přípravy na inscenaci se ovšem ukázalo, že třeba pedofilní statuofil by to měl v Praze mnohem snazší. Narazili jsme v parcích hned na několik gymnastek. Taky máme jednu nedaleko mého bydliště, ale s tou jsem se ještě nespustil.

Je statuofilie reálnou deviací?
JŠ: Ano.
VM: Je to stejně reálný problém jako mladí lidé.

Netušíte, jak velké je u nás procento statuofilů?
VM: U nás ve spolku dvacet procent.
JŠ: Nevím. Nezkoumal jsem to. My se nějak nesdružujeme, takže nemáme klub ani skupinu na Facebooku.

Vzhledem k tomu, že máte všichni teatrologické vzdělání, domníváte se, že má v dnešní době smysl studovat divadlo?
VM: Tak pozor. Rudčenkova nemá teatrologické vzdělání. Je inženýrka a pak chodila na něco, jak se to jen jmenovalo...
JŠ: Nějakou muzikálovou školu, říkala.
VM: Na Ježkárnu¹¹. To není plnohodnotné teatrologické vzdělání, to zase vocad' pocad'.

A v případě vaší pánské trojice?
VM: Tak to taky pozor. Tillmanová¹² má teatrologické vzdělání.

Tak v případě vás čtyř?
JŠ: Jo.

Žene vás vaše činnost k učení nebo poučování mladších?
VM: Ti jsou pouze objektem našeho zájmu, k přímé interakci s mladými lidmi nikde nedochází.
JŠ: Ne. Já si to vybíjím doma.

Doufám, že v mezích zákona.
JŠ: Samozřejmě.
VM: U toho nejsou sochy.

Proč hraje zrovna tady v Malém sále Divadelního ústavu?
VM: Protože to je místnost, která má génia loci. Rösnerovo oko je spíš vědecká konference než klasická divadelní inscenace. Kde jinde mají teatrologové dělat vědecká setkání než v Malém sále Divadelního ústavu? Malý sál je zlatá kaplička české teatrologie.

Je nějaký další divadelní kritik, který by měl stanout na jevišti?
JŠ: Mně by se líbilo monodrama v podání Bary Etlíkové¹³. To by mohlo být hezké.

Dá se divadelní kritikou uživit?
VM: Jo, docela slušně.
JŠ: Souhlasím.

Kdybyste to příjmově měli přirovnat k nějakému jinému povolání, které by to bylo?
VM: Jako Babiš¹⁴ to není, ale Kolářek¹⁵... možná.
JŠ: Tak zhruba v téhle příjmové kategorii – drůbežárna, prádelna, normálka.

Nebojíte se, že se setkáte s nepochopením?
VM: Bojíme.
JŠ: Ano.

Stálo se vám to už v minulosti?
JŠ: Oni jsou kritici a teoretici děsný hovada. Vůbec tomu nerozumí, takže se setkáváme s nepochopením prakticky pořád.
VM: Přemýšlím, kdy jsme se s nepochopením nesetkali.

A zkoušeli jste jim to vysvětlovat v soukromí, nebo to nejde?
VM: Po představení je debata.
JŠ: Ano. To my většinou neděláme.
VM: Těšíme se na ni.
JŠ: V soukromí jim to nevysvětlujeme.

Bude debatu někdo moderovat, nebo to zůstane na vás?
VM: Nemám tušení.
JŠ: To nás nenapadlo.
VM: Ale samozřejmě, pokud tam bude jeden nebo více moderátorů, budeme jenom rádi. To vždycky zvyšuje úroveň debaty.
JŠ: Musíme se domluvit s Lenkou, jestli nemá nějakého exkluzivního moderátora.

Odehraje se debata taky zde?
VM: To doufáme.

Ptal se **Otto Linhart**

Poznámky redaktora:

- ¹ Martin Švejda (*1968), český divadelní kritik a spoluautor Rösnerova oka
- ² Boris Rösner (1951–2006), český herec
- ³ Lenka Dombrovská, česká divadelní kritička a dramaturgyně festivalu ...příští vlna/next wave...
- ⁴ František Xaver Šalda (1867–1937), český divadelní a literární kritik
- ⁵ Vladimír Just (*1946), český divadelní a filmový teoretik a kritik
- ⁶ Zdeněk Hořínek (1931–2013), český divadelní teoretik a kritik
- ⁷ Ústav pro studium totalitních režimů
- ⁸ Kateřina Rudčenkova, česká spisovatelka a spoluautorka Rösnerova oka
- ⁹ Jan Žižka z Trocnova (1360–1424), český vojevůdce
- ¹⁰ Svatý Václav (907–935 nebo 929), český kníže, patron Čech a Moravy a symbol české státnosti
- ¹¹ Konzervatoř Jaroslava Ježka
- ¹² Hana Tillmanová, česká expertka na historický tanec a spoluautorka Rösnerova oka
- ¹³ Barbora Etlíková, česká divadelní kritička
- ¹⁴ Andrej Babiš (*1954), slovenský ministr financí ČR v letech 2014–2017
- ¹⁵ Antonín Kolářek (*1959), český podnikatel spojený s privatizací Mostecké uhelné společnosti

Antonín Puchmajer D.S.: Rösnerovo oko aneb Nutkání souložit se sochami

úryvek z recenze (*více viz web Divadelních novin: Slovo, slovo, slovo No. 6*)

Je to ale překerní situace – když obávaní divadelní kritici připraví divadlo, pořad máte jako divák v hlavě neodvratnou myšlenku, že to celé musí mít nějaký důvod. Že si musí být vědomi toho, že něco nefunguje. Že s tím musí operovat. Ale vy to nevidíte. Ano, občas se na nějakou skutečně nepovedenou hlášku ozve kolega „to bylo slabší“ či prostým „fuj“. Ale to byly jediné projevy interní ironie, a tedy jasná sdělení – o tomto víme, to je schválně. To, že řada vtipů skutečně vtipných nebyla (jak řekla na udílení poct Věra Ptáčková – „vyschl tu humor“), že recesi vůči panelovým debatám postavit na buržoazním přezírání je vyprchalé jak deset let starý stromeček v autě a že představovat si alternativní buňčství jako trefování se do kolegů kritiků, herců a magistrátních úředníků je sice rozkošné, ale poněkud elitářské, to už vypadalo jako vážně míněné.

Domínik Melichar

Program

pátek 13. října

19:30 HaDivadlo – velký sál

Masopust: Deník zloděje

Honba za nemožnou Nicotou

Mysteriózní opera na texty Jeana Geneta a Bedřicha Bridela pro jednoho činoherce – zpěváka.

Zvláštní a odvážné propojení deníků „prokletého“ dramatika, spisovatele a recidivisty Jeana Geneta s významnou českou barokní básnicou skladbou Bedřicha Bridela Co Bůh? Člověk? nabízí provokující směs a nečekané vazby. Narcistní a bezohledně infantilní deník plný rozkoše, strachu a vzdoru proti jakékoli autoritě se překvapivě ladně vine k prudkému a horkokrevnému vyznání a zanicení Bridelovu. V obou textech kypí příbuzná touha a volání, podobná horečka těla, které chce patřit. Splynout. Nalézt Ráj.

Východí idea: Tereza Marečková, režie a scénografie: Jan Nebeský, scénář: Miroslav König, živá i nahraná hudba: Martin Dohnal, kostýmy a rekvizity: Petra Vlachynská, účinkují: Miroslav König, Martin Dohnal (klavír).

21:00 HaDivadlo – foyer/schody

Jana Orlová: To se mi líbí

Až u nohou diváka poznala jsem radost.

Performance vytvořená pro festival a poprvé uvedená v prostoru DriveHouse v Praze. Nyní speciálně upravená pro foyer HaDivadla.

Někdo chce jít nahoru, někdo dolů. Proč dolů? Proč se plazit jako vyšinutý had kolem představ o své minulosti? Had je suchý a klidný a vidí obrázky, které mu můžeme závidět. Čekám na své číslo. Hadů jsem se vždycky bála. Propojení intenzivní tělesné zkušenosti se symbolickou rolí jazyka.

22:00 HaDivadlo – foyer/tunel

Soft #3

Třetí event softcore hudebního cyklu HaDivadla, který nabízí ve vizuálně hutné atmosféře výběrový line-up z domácího i zahraničního zvukového podzemí.

Jako kurátoři Soft cyklus připravují Matyáš Dlab a Jarda Čermák.

sobota 14. října

18:00 HaDivadlo – studio

Kartel: Ruské pole experimentů

Podívejte se, jak Lízinka krásně otvírá pusy. Ten culiček a ty červené rtíky.

Středometrážní inscenace vzniká pod vlivem četby širokých ruských duší. Prohledává výskyty mrakotoběsů a onostranosti. Tento divadelní kousek je věnován památce Jegora Letova.

Režie: Jan Kačena, hudba: Pavel Lukáš, scénografie: Loly Lolyova, Roz Lije Vaší, hraji: Richard Němec, Matěj Nechváta.

19:30 HaDivadlo – velký sál

Lachende Bestien: Ferdinande!

Aneb: Žehráni současného umělce intelektuála nad neexistencí jasného nepřítele

Aneb: Generace Havel Postpravda

Demokracie Kapitalismus Komunismus Masa Elita

Aneb: Ferdinand Vaněk dnes

Aneb: Stojí to všechno za hovno

Intelektuál ve veřejném prostoru, osoba i odkaz Václava Havla, dědictví postkomunismu i postmoderní zmatení a neexistence jedné pravdy, nebo spíše postpravdy, rozpolcení společnosti na masy a elity a jejich vzájemné nesrozumění. Dnešní Ferdinand Vaněk postrádá svého Sládku, proto nevede dialog, ale jen svůj vlastní mocně bezmocný monolog. Inscenace je založena na autorském textu inspirovaném texty Václava Havla – především jeho Audienci, ale stejně tak esejem Moc bezmocných či Anatomii gagu.

Režie a scénář: Michal Hába, dramaturgie: Simona Petrů, hudba: Jindřich Čížek, scénografie: Adriana Černá, účinkují: Michal Hába a Jindřich Čížek.

21:00 HaDivadlo – studio

Projekce dokumentárního snímku Člověk si sám se sebou vystačí, respektive nevystačí

Půlhodinový snímek tvořený soukromým videozáznamem, který pořídil divadelní tvůrce Petr Lébl v roce 1996, kdy působil jako hostující režisér inscenace Cyrana z Bergeracu v Národním divadle v Tel Avivu. Většinu času sledujeme Lébla společně s kostýmní výtvarnicí Kateřinou Štefkovou v hotelovém pokoji, ovšem na okraji jejich nezávazných her nacházíme Léblovy skeptičtější komentáře na kameru. Zdánlivě banální home video dvou blízkých osob zároveň prolamuje hranice osobního a veřejného, života a inscenace. Oba účastníci totiž před kamerou stále hrají a inscenují, i když záznam není určen pro veřejnost.

Režie: Nikola Krutilová, Jan Kačena.

22:00 HaDivadlo – foyer/tunel

ok=könig

Digitální narativ zvukové, multimedialní kompozitky Natálie Plevákové ve spolupráci s VJ Janem Matýskem. Rozhovor dvou časových a žánrových inspirací, mezi chaosem efemérní elektronické produkce a řádem klasických hudebních vzorů. Hypnóza audiovizuálního spříznění otevírající nové možnosti vnímání zvukové tvorby.

neděle 15. října

15:00 HaDivadlo – velký sál

Diskuze A2: Krize a budoucnost alternativního divadla

Nedělní debata festivalu ...příští vlna/next wave..., HaDivadla a kulturního čtrnáctideníku A2.

Moderují Lenka Dombrovská a Matěj Nytra.

18:00 Centrum experimentálního divadla

Antonín Puchmajer D.S.: Rösnerovo oko aneb Nutkání souložit se sochami

Možná, že kdybys plakala hned před komisí, jistá šance by tu byla.

Meandrující divadelní konference, ve které se Puchmajer s plnou vážností pokouší přijít na kloub mladým lidem. Budou i chlebičky.

Vymysleli a hraji: Vladimír Mikulka, Kateřina Rudčenková, Jakub Škorpil, Martin J. Švejda, Hana Tillmanová, režie: Vladimír Mikulka a kolektiv.

19:30 HaDivadlo – velký sál

Divadlo X10 – Marius von Mayenburg: Haarmann

Zabil jsem ho, aby mi neodešel.

Křivými ulicemi hroutícího se města bloudí smrt. Meziválečné Německo, zbídačené a na dně, si stahuje kalhotky a otvírá klín fašismu. Je horší individuální vražda nebo miliony mrtvých na válečných polích? Odkud se bere zlo a jaké jsou jeho podoby? Může nás zachránit láska? Na základě kriminálního příběhu skutečného sériového vraha Fritze Haarmanna rozehrává Marius von Mayenburg křehkou studii lidské touhy po lásce. Nám nezbyvá než se ptát, jaká je míra samoty a schopnosti milovat v dnešním světě.

Překlad: Jaroslav A. Haidler, režie: Ewa Zembok, dramaturgie a texty písní: Lenka Havlíková, hudba: Jindřich Čížek, výprava: Martin Chocholoušek, hraji: Michal Balcar, Jan Grundman, Vojtěch Hrabák, Hynek Chmelař, Václav Marhold.

ZA PODPORY

PARTNEŘI

Dramaturgie a koncepce: Lenka Dombrovská Produkce: Oskar Hulec PR a guestservis: Tereza Hýsková
Grafická podoba ročníku 2017: Lukáš Horký Tsunami: Dominik Melichar Fotografové: Aneta Vašatová a Kamil Košun

Festival pořádá z. s. Příští vlna za podpory Ministerstva kultury ČR, Hlavního města Prahy a města Brna.

www.nextwave.cz